

SZABADKAI ELLENŐR.

Megjelenik hetenkint kétszer minden vasárnap és esztörtökön.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

3-ik kör rakár utca, Karvázy-féle ház, hova a lap szellemi s anyagi részét illető minden közlemény intézendő.

Hirdetéseket a kiadóhivatalba intézendők a jutányosan számítottatnak.

TÁRSADALMI, KÖZMŰVELŐDÉSI, SZÉPIRODALMI ÉS
KÖZGAZDÁSZATI KÖZLÖNY.

Csak bérmentes levelek fogadtatnak el és kéziratok nem adatnak vissza.

Egyes szám ára 10 kr.

Előfizetési díj

helyben házhoz hordva:

Egész évre . . . . . 7 frt — kr.

Fél évre . . . . . 3 frt 50 kr.

Negyed évre . . . . . 1 frt 75 kr.

Vidékre postán küldve:

Egész évre . . . . . 7 frt — kr.

Fél évre . . . . . 3 frt 50 kr.

Negyed évre . . . . . 1 frt 75 kr.

A három hasábos nyílt-tér sora 15 kr.

Husvét.

Alleluja! E szólam jár ma ajkról-ajkra s kimondásakor bizonyos diadal érzet vonul át a keblen. S ez nem csoda, mert hisz az alleluja a diadal jelszava, azon diadalé, melyet egykoron a Pháraók országából megmenekült választott nép ünnepelt a vörös tenger partjain, — azon diadalé, melyet az emberiség Megváltója aratott a halálon, s az ember romlásán munkálkodó sötét hatalmon.

Sokan azt hitték a nagypénteki alkonyatkor, hogy ama sziklaüreg, melybe az elgyötört Megváltó holt tetemeit helyezték, melynek nyílására roppant szikladarabot hengerítették, s lepecsételték s mely mellé fegyveres őreket állítottak — megbénította Krisztus isteni természetének hatalmát; azt hitték, hogy a koporsó lezárultával lezárattott ereje azon hatalmas tannak, melyet Krisztus hirdetett, melynek hivatása volt átalakítani a világot s melynek világa jótékony sugaraitól megrettenve a zsidó társadalom előljárói — képesek

voltak vak gyűlöletükben dekretálni az »Igaz« halálát. Hogy mennyire csalódtak, tudjuk, a történet 19 száz év óta hirdeti, a kereszténység minden évben kegyelettel, diadalérettel ünnepli a feltámadás eseményét; pedig valamely eseményt évről-évre szívós következetességgel ünnepelni, emlékéit csorbitás nélkül fenntartani — ha az igazán meg nem történt — nem lehet. Harmadnapon hajnalban megrendült a föld s a Megváltó dicsőségesen feltámadott sírjából, s a keresztény világ örömmel zengi: Alleluja, hála legyen az Istennek!

Valóban hálát rebeghet nemcsak a keresztény, hanem minden az emberi társadalom boldogságáért dobogó szív az Istennek, mert a feltámadás diadalát biztosította azon eszmének, melynek hirdetőjére »feszítsd meg«-et kiáltottak, s a mely eszme boldogságot árasztandó volt az emberiségre.

Mert ha ez eszme nem diadalmaskodik vala, azon erkölesi sülyedés, mely keleten ugy, mint nyugaton századok folytán lábrakapott, mely világbirodalmakat, népeket, rendszereket

döntött meg — tönkre juttatta volna az egész emberiséget.

De mert az emberiség sorsát intéző Isten a feltámadásban akarta a nemzetek családjának megváltására tenni a koronát, a feltámadásban diadalt nyert s megpecsételt tan elkezdé hinteni szét boldogító sugarait. A feltámadás hajnalán észlelt földrengés jól jelzi, hogy az erkölesi sülyedés ágaja alatt nyögött vén föld le akarja rázni önmagáról gyűlölt terhét s új köntöst akar öltetni.

S ezt megadta neki a kereszténység. Szerényen, csendesén kezdé kifejteni teremtő erejét, de már egy század után ismertek voltak elvei, s a kik elfogadták ezeket, életmódjukon erkölcsükön feltűnt a jobbraváltozás; s minden egész nemzetek fogadták el azokat, bennük megnyerték fenállhatóságuk garantiáit is. S ha elpártoltak a kereszténység igaz elveitől, vakokként tapogatóztak más elvek után, melyekbe kapaszkodhatva megmenthessék társadalmuk sülyedő hajóját az elmerüléstől. Meny nyiben sikerült ez nekik, a világtörténet bőven

A „Szabadkai Ellenőr“ tárcája.

Párizsi emlékeimből.

Két évig laktam Ville d' Avrayban, hol hajdan Balzac lakott.

Ma is mutgatják az idegeneknek a villát, mint rendkívüliséget, melynek bejárója nincs. Ajtók és kapu helyett felvonó hidja volt, hogy hivatlan vendégek ne alkalmatlankodjanak a gazdának, ki szívét bezárta rég a világ előtt, és csak ünnepnapokon nyitotta meg a Muzsák egypár fölkejtőnek vagy rokonának, kiket szeretett.

Mindig kegyelettel sétáltam e villa előtt, mely annyi veríték tanuja, és annyi szép eszme bölcsője volt.

Balzac a regény író ismeretes, de senki se sejtene mennyit küzdött a divatos és kábitó szinpadai sikerekért.

Míg élt nem tudta senki: ki az a Mercadet? egy évvel halála után, a Gymnase elővette a minden színház által visszautasított szindarabot, s bebizonyította kritikának, hogy Balzac nem csak regény, de színműíró is volt.

Mit használ? a halálosan sértett drámaíró már nem hallá a tapsokat és epével, csalódással a szívből szállt le a sirba, melyben még sokszor felfogják ébresztetni a késő tapsok.

Igen érdekes az, mit Jules Claretie Mercadet körülményei és Balzac drámai kísérleteiről mond az Opinion Nationale tárcájában, mely sok írónknak nyújthat vizsgálatást, kiknek még a sirban sem nyújtottak elégtételt.

Mercadet! mond Claretie, ime egy szerencsés ismétlés, mely fölér bármely első előadással.

A Françaisnak szánta szerző darabját, midőn mintegy harminc év előtt, eszméje agyában megjelent.

A hajdan kiutasított darab ma belép azon házba, hová tartozik. Belép, ellehet mondani, a győzelem diadaljeleivel.

1851 óta midőn Mercadet először játszva volt a Gymnaseben, Balzac hírneve annyira nőtt, hogy ma egyenlő a dicsőséggel.

Engem nem fognak megérteni, mondá Stendhal, csak 1878-ban. Balzacnak ama szomorú szerencséje volt, hogy mindjárt halála után való nap általános elismerésben részesült.

És híre, ha lehet, azóta is nőtt annyira, hogy ma már beszélhetünk fölöle minden félelem nélkül, mint valamely ősről, kinek dicsősége mindnyájunké.

Sőt a jelen nemzedék számára követelem a dicsőséget, hogy ő volt az, mely elismerte valódi érdemét, s értéke szerint ítélte meg.

Bajtársai, talán Mme Sand, és Gautier Teofil kivételével, mind igaztalarok valának irányában.

Különöségei, bizarságai alkalmasint eltakarák kortársai előtt lángeszének nagy részét.

Ez emberek azok, kik a Volgy lilioma, vagy Pére Goriot megjelenése után eme szóval állnak elé: „Pompás! szép! de vajjon mikor ír sz már nekünk egy könyvet?”

Soha sem beszéltem Balzacról írók előtt a nélkül, hogy egy részről élénk bámulatot, másrésztől finom guymosolyt ne keltemem volna.

Gavarni egy nap azt mondá nekem Balzacról: Nagyon jól ismertem őt, sokat utaztunk együtt. Roppant unalmas volt az uton, a szorgalmi szekér főnökével erőszakos, úgy mint a vendéglősökkel, és csak hébe hóba lehetett benne felismerni Balzacot; különösen akkor, midőn az esthomály szürkületi kezdett, midőn az árnyék, az est költészete korbácsolja bizonyos pillanatban a vért, és izgalmas lázat okozott.

Gavarni azt hívé, hogy Balzac nem bírt lángeszű öntudatával. Csalódott. Némelyek egy irodalmi Mer-

cadet mását keresék benne, minthogy gyakran hallák folkiáltani: „Nevet hagyni! — ostobaság; dicsőség? kell is nekem! Milliókat szeretnék hagyni magam után, ime ez gyötrelmem! mert egy sout sem hagyok, egy árva batkát sem!”

Ez örökös gondolkodás a pénzről, e folytonos vadászata a bankjegyeknek, e kiolthatatlan szomja a gazdagságnak (mely királynéja a királyoknak) valóban Balzac jellemének egyik alkatrésze, lelkének állandó gondolata volt.

Azonban ép oly féltékeny volt hírneve iránt is. És Balzac pályája fényesen bebizonyítja mit tehet az ember erős akarattal.

Eleinte középszerű, lassankint a sok munka által mintegy beszemézte magát a lángeszű. Hiitt magában.

E büszkeség és élénk hit segélyével viselte el mind ama nyomort, mit csak ember elvisélhet.

Fiatal nem volt soha. Csak sejté az életet, de valóban nem élt, e nagy festője az emberi szenvedéseknek.

Egész létele egy szóba szorult munka!

Midőn regényeket írt, hogy élhessen, kandalló nélküli nyomoruságos szobájában, balkezében melengető a tintatartót télen, hogy benne a tinta meg ne fagyjon.

Eleinte munkatársa volt Etienne Arago, kivel együtt főzte ki Cromwell tervét is, mely felmára midőn azt Toursban, családi ítélőszék előtt drámájának néneje Mme Surville így nyilatkozott: „Soha se lesz belőled drámaíró!”

Meglehet, ép ezért ragaszkodék oly makacsul a drámaíró babéraihoz.

E harcok természet nem csoda, ha idegesen óhajtá azt a párbajt, mely szerző és közönség közt foly a szinpadon. A szinpad e küzdelmeiben, legyen az vész vagy diadal, van valami a kénkö szagából, mely részegit.

világosan — de mindig hátrányukra — tűn-
teteli fel.

S ha mi saját társadalmi életünk mozgal-
mait figyelmesen vizsgáljuk, azt kell észreven-
nünk, hogy harc indult meg minden vonalon
a kereszténység elvei ellen, nyílt harc egyik
oldalon, taktikába, cselekké burkolva a má-
sikon. A kereszténység elveit szeretnék bezárni
sziklaüregbe, nyílására iszonyu kötömeget hen-
geríteni, hogy megakadályozzák befolyásukat
a társas életre, mint egykor az írástudók és
farizeusok a Megváltó feltámadását mestersé-
ges akadályokkal leküzdeni megkísérelték. De
amiként nem sikerült nekik valósítani szándé-
kukat, úgy nem sikerül e harcosoknak sem
megbénítani a keresztény elvek erejét.

Egy azonban sikerülhet az, hogy kirántva
a társadalmat fentartó oszlopot: a keresztény
elveket s ezektől a társas élet elemeit elide-
genítve, egy chaost teremtenek, melyben a leg-
iszonyubb események játszanak szerepet, mely-
ben a társadalom tagjai hienákká lesznek s dü-
hükben egymást emészti fel.

Nem hiszem, hogy a társadalom igazi,
komolyan gondolkodó barátjának nem fájna
szíve, ha ilyes törekvést észlel. Pedig erre nap-
jainkban is nagyon sok alkalma nyílik, csak
kissé kell széttekintenie.

Az ily törekvés ellen azonban fel kell venni
a harcot s küzdenie kell ellene a társadalom
minden barátjának kitartóan, lankadatlanul.
A keresztény elveken alapult társadalmat nem
kell engedni elkereszténytelenedni, mert az
alapjától megfosztott épület összeomlik, maga
alá temeti lakóit s önmaga is rommá válik.

S ha ennek megakadályozásában minden
hivatott részt venne, biztosan hihető, hogy a
napjainkban észlelhető korcskinövések a társa-
dalom testéről lehullnának s örvendhetnénk is
még oly boldogságnak, milyent csak őseink el-
beszélései után tudunk magunknak képzelni,
biztosan mondható volna, hogy a társadalom
is új, dicsőbb életre támadna fel.

E boldogság biztosítékát birjuk a Meg-

A tömegnek oda vetett könyv a véletlenség
szeszélyeitől függ, szerző nem látja a reszkető kezét,
mely fordítja a lapokat, ellenben a dámai mű, oda-
vetve születésekor a szörnynek, remegve védi magát
az ismételt ostromok ellen, s lehet mondani, a szerző
szemei előtt nő fel.

A könyv érdekes pör, melyet a kandalló mel-
lett olvasunk, míg a dráma közérdekű pör, melynek
mi is tanui vagyunk és bonyadalmaít szivdobogva
kiszéjük jelenetéről jelenetre, míg a bíró ítéletet nem
mond.

A színpad sikere tantalusi szomszédja volt Balzac-
nak egész életében; és, fájdalom! ez egy vihart nem
ismerte soha.

Vautrain csak egy előadást ért, a Maratret
nem ért meg a közönség; a Ressources de Quinola
vigjátékot megértette ugyan, de kifütyölte.
Mercadet pedig, mint mondók, e büszkesége a fran-
cia színpadnak, melynek diadalát ma már senki sem
vonja kétségbe, csak szerző halála után érte el a
sikert.

Azon nap — (tiz éve már) — midőn B. ragyo-
gó arcait nyújtá be kéziratát a Theatre Francaisnak,
örök emlékü a társaság tagjai előtt.

Ez egyik lapja a ház történelmének.

Büszkén lépet be, egész biztossággal bontá ki
kéziratát, szemébe nézett bírálóinak villámjeljes te-
kintetével, azután hátravetett fejét és elkezdett olvasni.

Fehérnyakkendő, frakk, gallér mind emelte a
szertartás fontosságát.

Alig kezdé az első jelenetet olvasni, gyors moz-
dulattal leveti nyakkendőjét, és izmos nyaka mint
bőllény meztelen áll a finom bírák előtt.

Az első felvonás végén levetette öltönyét.

Ouf! nemde megengedik? Második felvonás vé-
gét mellényét vetette le, mert megakart fuldani.

Ingelöket, gombokat, mindent leszedett egymás-
után, mert oly élenken hadonázott, oly dühösen játsz-

váltó feltámadásában úgy, hogy az általa aján-
lott módon keljünk, támadjunk fel azon el-
aléltságból, melybe az általa hirdetett elvekkel
ellenkezők követése által merültünk.

S ezért a feltámadás ünnepének reggelét
azon kecségető érzettel eltelve köszöntjük,
hogy társadalmi életünk vezérei megértvén
igaz- s helyes voltát a társadalom alapjának,
attól eltérni nem fognak; — hanem minden
rendelkezésükre álló móddal és eszközzel an-
nak épségben tartását elősegíteni s támogatni
szent kötelemüknek ismerendik.

S ezen érzetünknek kapesában mondunk
szíves »boldog Alleluját« t. olvasóinknak.

F. M.

Lengyelország eleste.

Történelmi tanulmány.

— Irta: Tormássy Gábor. —

(Folytatás.)

A cárnőnek nem sokára nyílt alkalma beváltani
ígéretét, III Ágost ugyanis megunt a folytonos zava-
rokban úszó ország kormányzását, s 1763-ban lemond-
ott. E lemondás nagyon kedvező alkalom volt a
Cartorisky párt tervéi valóítására s a hatalomnak
magához ragadására. Azonnal követelt, küldött Katalin
cárnőhöz s pártfogásáért esedezett mely megígérte-
vén, úgy kezdé magát viselni, mint Lengyelország
souverainje. A nemzet képviselőinek megkerde-
zése nélkül újításhoz fogott. Eltörölte a főhivatalokat, meg-
törni iparkodott az arisztokratia hatalmát, korlátozta
az urakét jobblágyaik felett, megszorította a kiváltsá-
gokat, a testőrséget, a pénzverdét, a postát a király
teljes és korlátlan rendelkezési körébe vonta, legin-
kább pedig a vető jog eltörlésére irányult munkája.
Ez újítások azonban — eltekintve a nemzet rosszaló
tiltakozásától — a porosz és orosz udvarok részéről
ellenzésre találtak, mert e két hatalomnak érdekében
állott állandóvá tenni a visszavonást a lengyel földön.

Azonban a királyválasztásnak kellett volna meg-
ejetnie. A királyválasztó nemesség két párta szakadt,
mindegyik saját jelölttel bírván. A kölcsönös kapaci-
táció nagy mérvet öltött, melyből sokan véres fővel
bontakoztak ki. A nemzet önmagát gyengítette, ön-
magát öldökölte s a pártviszály annyira megvakítá,
hogy nem is vette észre a külről fenyegető veszedel-
met, pedig ott volt közel 10 ezer orosz katona sze-

ta a különböző szerepeket, hogy kezének teljes sza-
badsággal kelle rendelkeznie.

A szomszédok egy sarokba szorultak mind.

Mercadettel büszke, Violette apával siránkozó,
Minarddal megható, Juliával ártatlan, Brivvel lenéző.
Mercadet asszonnyal pedig talpig becsületes. Ő maga
képezé a morgó hitelezők seregét; ő volt a susogó
inasok kara, egy szóval minden, és mindenki volt,
szerző, színész, közönség, nevetve, kiáltva, távol ha-
jítva magától a kéziratot, szavalva hiba nélkül, mert
tudta a darabot könyv nélkül, végig.

Soha színész nem játszta így szerepét, husz sze-
repet egyszerre ily élethíven, ily ihlettel mint, Balzac.

A hallgatók egymásra néztek megijedve és meg-
semmisülve.

Hangja a metsző és maró hangból átment a só-
hajba, a vad atókból lágy lárfa lett.

Ezek a színészek, kik megszokták a mesterséges
könyveket, most valóban sírtak.

A darab bizarr volt, tele eseményvel, tulhalmo-
zott, merész, csak nem lehetetlen, de így szavalva mes-
terműnek látszott.

S mi történt?

A bírák melegségül hozván fel, hogy e darabot
csak Balzac volna képes játszani — nem fogadták el.

E hibát tiz év múlva hozta helyre a Théâtre
Francais — akkor, midőn Balzac nincs! és ép oly
viharos sikere volt ott is, mint hajdan a Gymnaseban.

Mindez azt bizonyítja, hogy nemcsak nálunk té-
vednéha a dráma bíráló választmány, hanem más ország-
ban is. A comité válasza: »hogy ezt nem képes így
csak Balzac játszani« nem volt egyéb finom gunynál,
vagy udvarias kitérésnél.

De a szerző sirba szállt, most már az igazság-
szolgáltatás könnyebb és nem árt az élőknek és
nem használ a halottaknak.

Hlador,

mélyében Varsó előtt, s más 60 ezernek a határon.
A nemzet képviselői egység helyett egyenetlenked-
tek, bár ha egyhangulag választották volna is meg
fejedelmüket, ez uttal egyhangu határozatukkal sem
mehettek volna semmire, ha nem az orosz pártfogolatt
választják vala. Az északi kolosz ekkor már nyujta-
ni kezdő karjait a lengyel föld felé, hogy azt leteperje.

Az orosz részről ajánlott Poniatovszky Szanis-
zló, Katalin cárnő kegyence tehát királylyá választott
1764-ik év szeptember 7-én. Azonban ez orosz báb, ki
teljesen az orosz követ kényétől függött, ki még meg-
koronáztatása napján sem öltötte fel nemzete öltönyét
s lengyel szokás szerint meg nem nyiratkozott, kinek
uralkodása alatt a Czartorisky párt mindent megtehe-
tett, elidegeníté magától a nemzetet.

A nemzet józauul gondolkodni tudó vezérférfiai
belátni kezdék, hogy vészeli felhők pontosulnak ösz-
sze a haza felett, melyből előtörhető villámok fejükre
gyűjtják otthonuknak általok megrongált fedelét. Véd-
eszközökről kezdének gondoskodni a már-már kítő-
ben levő vihar ellen s ezekkel csak sietteték a ka-
tastrofát. A nemesek szövetségekre confederatiókba
léptek, melyek célul tűzték ki maguknak megerősíteni
a lengyel köztársaságot, esetleg Szaniszló detronisatiója
alján is. A dissidensek azonban felemelték fejüket
s az oroszoknál kerestek segílyt a hazafias párt ellen.
Katalin cárnő nagyon megörült a dissidensek megke-
resésén, mert a vallási türelmetlenség ellen protektorul
léphetett fel, mely cím nagyon hízelgett hiúságának,
holott ama türelmetlenséget alattomban ő maga szítot-
ta. De a köztársaságiak — mint a dissidensek ellen-
felei nevezettek — hallani sem akartak a nekik adan-
dó szabad vallásgyakorlatról, sőt még a király jogait
is megnyirbálták. Ennek következtében mind a király,
mind a dissidensek együttesen könyörögtek orosz be-
avatkozásért. Oroszország tenyegetésére emelé kancsuká-
ját s kimondotta, hogy az ellentálló hazafiakat Szibé-
riába küldendi. S fenyegetésé nem maradt üres szó, ha-
nem csak hamar szomorúan váltotta be a lengyel ha-
zafiakat tekintve. Mert midőn a legközelebbi gyűlésen
az orosz követ Repnin felszólalt, s magatartásában
és hangjában nem az idegen követet, hanem a paran-
csolót adta s neki a krakói és kiewi püspökök és a
korona marsallja ellentmondani merészelték, a gyűlés
termét övező orosz zsoldosok egy intésre elfogták
a dissidensek tapsai közt elhurcolták Sziberia jégme-
zeire. Erre az orosz diktált, a szólás szabadság eltűnt
a nemzet igaz fiainak keblét pedig kegyetlen fájdalom
marcangolta, némán kelle eltűnnök a keserű leckét
s az orosz önkény szülte bosszantásokat.

E természetellenes állapot azonban nem marad-
hatott így, a szabadságát szerető lengyel nem sokáig
tűrheté a lakatot ajkain s a békót szívéen és lelkiis-
meretén. Fájdalma megedzette, elszántta tette őt. Mint
a letiport szabadság apostolai járták be az országot
Krasinski kaminieci püspök és Palovszki jogtudós, ez
önzetlen fiai hazájuknak, felránták a tevékenységükben
megbénított hazafiakat a resignatio kétségbeesítő álma-
ból, és a küzdterre lépésre hívták fel őket. Buzditá-
sukra létrejött a bari confederatio 1768. febr. 21-én.
Mi volt célja e confederationak jelvényéből tűnt ki,
mely megsebzett sást ábrázolt ily körirattal: aut vince-
re, aut mori — pro religione et libertate --
vagy győzni, vagy halni a hitért és szabadságért. E
confederatio kimondotta, hogy mihelyt Oroszország
kivonja csapatait, a küzdterre lép. Krasinski e közben
a lengyelekkel rokonszenvező európai udvarokat járta
be és szerencsétlen nemzetet ügyét pártfogásukba aján-
lotta. A confederatio ez alatt otthon a népet az or-
szok és poroszok rutszándékáról igyekezett meggyőz-
ni különösen azt hangsúlyozta, hogy az említett két
hatalom a hitet ki akarja irtani. S a nép nem maradt
érzéketlen vezérei szavai iránt, lelkesülve követte őket
s vele tartott a nemesség s kitört a szabadságháború.
Ámde Oroszország kozákjai a kegyetlen Tottleben
gróf vezérlete alatt vérből fojták a legszentebb lelke-
sedést, 50 ezer ember koncoltatott fel, mely szám csak
hivatalosan van bemondva, tényleg két annyira ment
a leöltek száma. A confederatio ily gyászos helyzetben
előbb Teschenbe, utóbb — mert e hely sem volt biz-
tos — Eperjesre, Magyarországra tevő át székét s in-
nen szervezte az ellentállást.

Hogy a vérontásnak vége legyen, Szaniszló az
orosz követ tanácsára országgyűlést hívott egybe. Az
országgyűlés összeülvén, legelőször is kárhoztatta s
hazafiatlannak bélyegezte azok eljárását, kik Katalin
cárnőt kérték fel védnökükül egyúttal követséget vá-
lasztott, mely Katalinnál megjelenvén követelje, hogy
kárpótolja az országot az orosz csapatok okozta ká-
rökért. Katalin elfogadta a követséget, de midőn meg-
érté az országnak a kárpótlás iránti kívánságát, ma-
gánkívül lön dühében és szigoruan megparancsolta

Szaniszlónak, hogy a conföderationak azonnal hadat üzenjen s annak hatalmát törje meg. Szaniszló ez utal nem engedelmességet a cárnőnek, de ezzel még sem sikerült a conföderatio barátságát sem megnyernie, sőt ez őt 1770-ben trónvesztettné nyilvánította. A conföderatio intése a lengyelek küzdöttek tovább de bár igazi hőskölként harcoltak, eredményt nem vihettek ki, csatáikat egymás után vesztek el, Oginski meghátrált Suvarov előtt, Branicki elesett s a lengyelek minden ponton megveretvén, a legvégsőre határozták el magukat, ugyanis el akarták lopni a királyt Szaniszlót. Bármily különösen hangzik is ez elhatározás, a lengyel szokások ily királylopást nem kárhadtattak, csak a király meggyilkolása ki legyen zárva. Meg is kísértették végrehajtani szándékukat, de az utolsó pillanatban elállottak attól, vagy mert tervük meghiúsított.

Azokban Európában elhíresztelték, hogy a lengyelek meggyilkolták királyukat. Erre az európai udvaroknál általános volt a megdöbbenés, különösen az orosz és porosz udvarok egy okkal többet mutathattak fel, melynél fogva Lengyelország teljesen leigázandó.

(Folyt. köv.)

Ügyvédek és ügyvédjelöltekről.

(Harmadik közlemény.)

Összegezzük az eddig elmondottakat és vonjuk le belőle a tanulságot, mutassuk ki a jövőre nézve a kötelezettségeket. — Ama tény, melynél fogva a szabadkai ügyvédi irodák személyzetének 80%-a nem jogvégzett, hanem problematikus egyéniségek, mester emberek, kereskedők sőt nők is, kettős eredményre vezetett: 1) aláásták az ügyvédjelöltek tekintélyét 2) lehetlenné teszik az ügyvédjelöltek alkalmaztatását. Aláásták az ügyvédjelöltek tekintélyét, mert a köznépet hozzászoktatják ahhoz a véleményhez, hogy mindenki, ki az ügyvédi irodában ül és ír, már nem lehet tisztességes ember, hanem bizonyára mindenhol elrudalt semmi. A köznép megszokta már megvetni az ügyvédi szoba proletárjait és miután ügyvédjelölt és írnok közt különbséget nem ismer, írnoknak, nézi amazt is, s miután a szabadonc írkokok rossz híre tovább terjed a csekélyebb számu ügyvédjelölteknel, utóbiának is gonosz híre költik. Lehetlenné teszik az ügyvédjelöltek alkalmaztatását. Nemesak hogy olcsón dolgoznak, de ingyen is. Alig jut egy pár fillér minden napra. Természetesen — amint már első közleményemben érintem — szükségletei nincsenek, szellemi tápanyag iránt, vonzalmat nem érez, társadalmi állása nincs és így ilyenmü követelések sem zaklatják, a nyomor szükségletét a szülői háznál ingyen elégíti ki, divatos ruhában kackiáskodni nem tartozik gyöngédégei közé, így hát 10—15 frt. kincs reá nézve és e mellett még édes semmittevésével töltheti idejét. Hogyan vergődjék ilyenek ellenében zöld ágra az ügyvédjelölt?

Nem akarok az utóbbi mellett sokáig időzni, bárha bizonyára ez a fontosabb oldal, mert hiszen élünk és tanulunk kell, de valamint egyáltalában többre becsüli a jellemes ember a becsületet a létfentartásnál, úgy mélyebben fájdalom én is pályatársaim tekintélyének aláastását az írkokok magavisolete folytán. Ennek pedig ügyvédek az okai, mert alkalmazást adnak mindenféle embernek. Pedig higgyék meg önkök ügyvéd urak, kár önöknek nem törődni az ügyvédjelöltek tekintélyével, mert a mi tekintélyünk az önkök tekintélye is. Mi jelöltjei vagyunk annak a pályának melynek önkök barcosai. Mikor bennük lenéznek pályánkat, akkor egyszersmind már lenéznek önkököt is, mikor becsülik önkököt mint ügyvédeket akkor eme becsülés egy sugara reánk is vetődik. Actio et reactio. A hatás kölcsönös. Amilyen a jelölt — jelölt korában, olyan lesz ügyvéd korában, oly mértékben emelendő egykoron a kar tekintélyét, amilyen a főnök olyan a segédje. Mondd meg kivel társalkodol és megmondod, ki vagy; mond meg, kit ültetsz asztalodhoz és megmondod mi vagy. Ha pedig önkök elárasztják szobáikat hulladékkal, hogy emelkedjék felszínre a csekély választottak tekintélye, hogy becsültessek az iroda, melyben az van? Igen, önkök, a zugírászat pártfogói.*) Mikor a dillettáns firkaszt csekély napszámért megfogadják, egy kis remunerációt megengednek neki vagyis magyarul mondva, megengedik, hogy ezek az urak saját contójukra peres ügyeket fogadjanak fel, saját contójukra keressenek klienst, alkudjanak vele és saját személyükben tárgyalják le.

*) A ki nem az, ne vegye magára. Tudunk nevetek, melyekre ez nem szól, de predukálhatunk nevetek melyekre igen. Az egész ügyvédi kart azonban nem szándékom megámadni. Sz.

De miután a törvény tiltja a zugírászatot, mindkét fél úgy segít a dolgon, hogy az ügyvéd ellenjegyzéi segédje ügyeit quasi mint sajátját. Az illetőleges főnökök tehát azok, kik kijátszák a törvény intézkedéseit a zugírászat ellen. De miután ezt megengedik oly célból, hogy a segéd nekik olcsóbbá kerüljön, sokkal többet ártnak az ügynek és a kar tekintélyének, mint amennyit használnak adoptatusuknak és amennyiben takarékoskodnak erszényükkel. Mert ezáltal ajtókat tárnak a pervásárnak, a kliens fogdosásnak, az összevesztésnek, a legnagyobb erkölesteleenségnek. Ezek az éhezöknyalják, aztán csalják s végre felfalják a szegény embert, kit kifosztanak raffinirt lopás és rablás útján. És aztán? — A koldus, kitől még koldusbotját is elcsalják, ahelyett hogy átkozná megtróit, összevesztési pártfogoltakat pártfogóikkal, s átkozza ezeket.

Igen, ez rontja meg az ügyvédek és első sorban az ügyvédjelöltek tekintélyét. És még az ügyvédek panaszkodnak afölött, hogy veszendőbe megy minden nimbusz. A lamentáció országszerte feljajdul! Pedig ugyan oly joggal panaszkodhatunk mi ügyvédjelöltek is, mint öök. Mennyire helyzetünkhöz illök ama szavak, melyek a „Magyar Jogász“ i. é. 43-ik számának vezércikkében az ügyvédek érdekében mondatnak: „mindenki kontrázkodhatik hivatásunk terén, ki csak irni tud. Kenyerünket mindenki bitorolja. A bizalmat, mely nélkül állásunk semmit sem ér, megrendíteni szintén sikerült.“ Bizony mindezt elpanaszolhatjuk mi is; még jobban ránk illök, mint az ügyvédekre. Bitorolják kenyerünket, elfoglalják helyünket és amelleit halásznak a zavarosban és még silentiumtól sem kell félnök, mert nincs mit elsilentiálni tőlük, oklevélük nincs, el sem vehetö tehát tőlük. Persze, megeshetik rajtuk, hogy mégis rosszul üt ki egyik-másik genie-streich, a helybeli törvényszék ép nemsokára lesz ama helyzetben, hogy egy pár pseudó-bironak kiössza méltó jutalmát, de ilyenkor is azt kéri a nép: ki tette? — Ügyvédsegéd. — Rajtuk ragad a szenny.

Nagy tehát a materiális kár, melyet nekünk ez urak okoznak, de még nagyobb az intellectuális hátrány. „Bizony büzlök valami Dánországbán.“

Ha tehát az ügyvédi kar arról panaszkodik, hogy nincs tekintélye, ha a világ korrupcióval vádolja — kezdje a kar a regeneráció művét önmagán önmaga. Ha fényt akarunk magunk körül, szerezzünk elöb tisztaságot. Ez az első fok. Tisztítani kell az irodákat a söpredéktől. S ha meglesz a tisztaság, megjön majd a fény is. Ha az összecsiszított segédek nem kopasztják többé a népet, nem költik majd többé az ügyvédek korrupciójának híret.

Segíteni kell az ügyvédjelölteknök és jogászokon; állást, foglalkozást kell nekik adni. Ne neveljünk embereket, kik theoretikus képzettségüknek megfelelő praktikus alkalmazási kört nem nyerhetnek.

Ne teremtsünk szellemi proletáriátust.

A törvényhozásnak és kormánynak dolga ez ügyön segíteni. Hogy és miként? Az ő dolga, e fölött gondolkodni. Ehhez különben is lesz alkalma, majd ha az új ügyvédi rendtartást elkészíti. Ezzel pedig soká nem késheik, mert a 74-es különben is halva született bamba, luta gyermek volt. De addig is függ a jelen viszonyok javulása az ügyvédek jóakaratótól és komoly gondolkozásától és függ különösen az ügyvédi kamaráktól és a bíróságoktól.

Az ügyvédi kamarák kötelesek volnának bekérni minden ügyvédtől, segédjei névsorát, felvilágosítást kellene kérniök mindegyik kvalifikációja iránt és aztán komolyan felkérniök az egyeseket, hogy ezeket és ezeket a kar tekintélye szempontjából azonnal bocsásásuk el, illetöleg más által helyettesítsék.

A bíróságnak pedig határozatilag ki kellene mondania, hogy ügyvéden és ügyvédjelölteknök kívül elötte senki sem tárgyalhat, mert a bírói terem nem kovácsmühely, hová az illetö ügyvéd még a kovács legényt is felküldheti.

Ezzel bevégezem cikksorozatamat. Legközelebbi teendömnek fogom tartani egy tanácskozmány összehívását, melyen a szabadkai kamara területén munkálkodó ügyvédjelöltek és joghallgatók megjelenének oly célból, miszerint a szabadkai ügyvédi kamarához egy cikkeim irányával egyező kérvény nyujtassék be tömeges aláírással.

Tán az eredmény nem fog elmaradni.

En hiszem és remélem.

Dr. Sziklai Soma.

Adakozások a szt. György külvárosi templom felépítéséhez.

Szabadka 1880. év. márc. 25-én

T. Szerkesztö ur!

Elmaradhatlan, és igen kedves kötelességemnek

ismerem teljes alázattal szívből megköszönni, és egyuttal a nyilvánosság terén is számat adni folytatólag azon könyöradományokról melyeket a jó lelkek Isten iránti szeretetből, a nép valóságos érdekében, az építendő szt. György városi templom számára adtak. Nyerjenek Istenöl adományaikért jutalmat, alulírtól pedig a bizottság nevében köszönetet. Valóban e legszegényebb város rész lakói magukra hagyatva a legnagyobb erőmegfeszítéssel sem bírnának létre hozni, és Isten dicsőségéhez méltó városunk állásához illö templomot építeni, ha mint az alább közlendö névjegyzék mutatja — mások is e sz. cél eléréséhez segítségül nem jönének. Erkölesi kötelessége ez minden kath. polgárnak — ha már a városi hatóság mint patronus annyi éven át az oly annyira égetö szükségos, a nép legnagyobb lelki kárára — oly sokára akarja teljesíteni.

S azért ha a „Hiador“ e lapok hasábjain (mart 4.) mondja: „hogy ne csak felekezeti iskolákra és templomokra hagyjunk nagy összegeket, hanem erre is t. i. a szini alapra, hisz ez is iskola, ez is templom.“ Bátor vagyok a nagy érdemü közönséget ujból felhívni, és a tek. városi tanács 1878. decemberi határozata kapcsán szeretet teljesen megkeresni, miszerint ha a „Hiador“ szerint a színház és templom, én úgy tartom hogy ott hol az Isten igéje hirdettetik a nép tanítatik, hol alázt engedelmesség Isten, Király és haza iránti hűségre folytonosan figyelmeztetik — hogy oda mondom — t. i. a valóságos templomokra első sorban járuljon a városi közönség könyöradományával — és azután ha e nem irigylendö helyzetünkön lesz segítve — ha ezen elödzáthatlan kötelességünknek eleget tettünk — nem bánom ha a „Hiador“ iskoláira és templomaira is adna.

Végül ide jegyzem hogy e lapok hasábjain 1367 frt. 90 krról — mint bevételről, már számoltam, azóta adakoztak névszerint a következők:

Milodánovits Jakab 15.— Rozsa András 10.— Sárcevis Mária 60.— Petyánits Dominika 50.— Bosnyák Máté 7.— Vojnich Tunich Mihály 5.— Csovics Mártha 5.— Urban István 1.— Bódič Jakab 1.— Milankovich Bódog 1.— Czviaov Lajos 10.— Vojnich Tunits Felix 6.— Tikvicky Klára 5 — Vukman Fabian 4.— Vukman István 1.— Vukman Krisztina 1.— Zélich Márton 10.— Zélich Mária 5.— Vukman Tamás 1.— Tumbász Mihály 5.— Kolich Verona 1.— Vukovics Simon 5.— Rafai István — 50 Brear Mihály 20.— Tumbász Mária 1.— Roganov Antal 4.— Ivich Dániel 2.— Vukman Margit 1.— Kolich Ilona — 60 Vukman János 5.— Tumbász Erzs. 1.— Tonkovich István 1.— Czvién Felix 1.— Vojnich Zélich Lázár 5.— Vojnich Zélich Felix 5.— Körösi Regina — 30 Szudárovics Anna 5.— Bauchler Henrik 20.— 1000 db. tég. Vojnich hajdu Róza 10.— Návai Antal 3000 db. tég. Kovacev Márton 15.— Kecskés János 1.— Arancsich Márk 5.— Vojnich Zélich Mihály 2.— Vojnich Zélich Cicek 5.— Vojnich Rogich Anna 1.— Neorsich Máté — 50 Tumbász Róza — 50 Vukov Felix 2.— Imrich Róza 3.— Vojnits hajdu Alaj. 2.— Vojnich Tunich Borb. 2.— Szatmár Ferenc 2.— Csiszár Katalin — 50 Szárich Fülöp 2.— Bolibruch József — 30 Sztrilich István 2.— Oresich Ferenc 1.— Oravec Mátyas — 50 Kokich Márton — 50 Beszedes István 2000 db. tégla. Lulich Máté 5.— Gábor Boris — 60 Szudárovics Felix 30.— Vukman Simon 5.— Báich Juliana 5.— Petkovich Anna — 60. Poknich Lukács 1 — Bartek Katalin 2.— Vojnics purcsár György 1.20. Puzich Ágó 3.— Szárich Klára 1.— Návai Katalin 2.— Baranyer János 1.— Tikvicky Ambrus 10.— Szárich Antal 1.— Halbrohr Mór 1000 db. tégla. Szabadkai takarékpénztár 200.— Zélich Anna 2.— Honkó Dániel 5.— Lonesárevits Margit 1.10 Kuntich Anasztázia 10.— Polyakovics Teréz 1.— Vojnich Zélich Ágnes 1.— Tyákieh Márk — 50 Kovácev Pál 10.— 2000 db. tégla. Palovesits Mátyas 2.— Szárich Ferenc 1.— Szlezák Jakab 1.— Kary Katalin — 50 Pertič Mártha 5.33. Konkoly János 1.— Jenei Róza — 50 Kuluncsics Katalin 5.— Vojnits h. Lukács 1.— Csovics Simon 10.— Czinderich Pál 1.— Czinderich Anna — 50 Lonesárevics Marci — 30 Szárich Albert 1.— Sztrilich Kata 1.— Szines Petronille 1.— Szárich Ferenc 1.— Kopunovich Ferenc 1.— Csovics Katalin 3.— Csovics Antal 1.— Csovics János 2.— Csovics Mihály 1.— Csovics Gergely 1.— Bleszich Jós. 2.— Gyukieh Ant. 1.— Lonesárovics Káz. 1.— Golubovich István 6.— Gavenda Mari 1.— Bogesich János 1.— Dóme Mihály 1.— Tyákieh Róza 2.— Rozsa József 1.— Vukman Róza — 50 Mendrei Mihály 1.— Halbrohr János 2700 drb. tégla

A mostani bevétel tehát tesz: 698 frt 33 kr.

Az előbbeni: 1367 frt 90 kr.

Összesen: 2066 frt 23 kr.

Mely összeg a takarékpénztárban van elhelyezve.

Probojesevics Fülöp,
plébános.

világosan — de mindig hátrányukra — tünteti fel.

S ha mi saját társadalmi életünk mozgalmait figyelmesen vizsgáljuk, azt kell észrevennünk, hogy harc indult meg minden vonalon a kereszténység elvei ellen, nyílt harc egyik oldalon, taktikába, cselekké burkolva a másikon. A kereszténység elveit szeretnék bezárni sziklaüregbe, nyílására iszonyu kötömeget hengeríteni, hogy megakadályozzák befolyásukat a társas életre, mint egykor az írástudók és farizeusok a Megváltó feltámadását mesterséges akadályokkal leküzdeni megkísérelték. De amiként nem sikerült nekik valósítani szándokukat, úgy nem sikerül e harcosoknak sem megbénítani a keresztény elvek erejét.

Egy azonban sikerülhet az, hogy kirántva a társadalmat fentartó oszlopot: a keresztény elveket s ezektől a társas élet elemeit elidegenítve, egy chaost teremtenek, melyben a legiszonyubb események játszanak szerepet, melyben a társadalom tagjai hienákká lesznek s dühükben egymást emészti fel.

Nem hiszem, hogy a társadalom igazi, komolyan gondolkodó barátjának nem fájna szíve, ha ilyes törekvést észlel. Pedig erre napjainkban is nagyon sok alkalma nyílik, csak kissé kell széttekintenie.

Az ily törekvés ellen azonban fel kell venni a harcot s küzdenie kell ellene a társadalom minden barátjának kitartóan, lankadatlanul. A keresztény elveken alapult társadalmat nem kell engedni elkereszténytelenedni, mert az alapjától megfosztott épület összeomlik, maga alá temeti lakóit s önmaga is rommá válik.

S ha ennek megakadályozásában minden hivatott részt venne, biztosan hihető, hogy a napjainkban észlelhető korcskinövés a társadalom testéről lehullnának s örvendhetnék ismét oly boldogságnak, milyent csak őseink elbeszélései után tudunk magunknak képzelni, biztosan mondható volna, hogy a társadalom is új, dicsőbb életre támadna fel.

E boldogság biztosítékát bírjuk a Meg-

A tömegnek oda vetett könyv a véletlenség szeszélyeitől függ, szerző nem látja a reszkető kezét, mely fordítja a lapokat, ellenben a dámai mű, odavetve születésekor a szörnynek, remegve védi magát az ismételt ostromok ellen, s lehet mondani, a szerző szeméi előtt nő fel.

A könyv érdekes pör, melyet a kandalló mellett olvasunk, míg a dráma közérdekű pör, melynek mi is tanúi vagyunk és bonyadalmaival szívdobogva kíséreljük jellemeitől jelenetre, míg a bíró ítéletet nem mond.

A színpad sikere tantalusi szomszárja volt Balzacnak egész életében; és, fájdalom! ez egy vihart nem ismerte soha.

Vautrain csak egy előadást ért, a Maratret nem ért meg a közönség; a Ressources de Quinola vigjátékot megértette ugyan, de kifütyülte. Mercadet pedig, mint mondók, e büszkesége a francia színpadnak, melynek diadalát ma már senki sem vonja kétségbe, csak szerző halála után érte el a sikert.

Azon nap — (tiz éve már) — midőn B. ragyogó arccal nyújtá be kéziratát a Theatre Francaisnak, örök emlékü a társaság tagjai előtt.

Ez egyik lapja a ház történelmének.

Büszkén lépet be, egész biztossággal bontá ki kéziratát, szemébe nézett bírálóinak villámjeljes tekintetével, azután hátraveté fejét és elkezdett olvasni.

Fehérnyakkendő, frakk, gallér mind emelte a szertartás fontosságát.

Alig kezdé az első jelenetet olvasni, gyors mozdulattal leveti nyakkendőjét, és izmos nyaka mint bölényé meztelen áll a finom bírák előtt.

Az első felvonás végén levetette öltönyét.

Ouf! nemde megengedik? Második felvonás végén mellényét vetette le, mert megakart fuladni.

Ingelöket, gombokat, mindent leszedett egymásután, mert oly élénken hadonázott, oly dühösen játsz-

váltó feltámadásában úgy, hogy az általa ajánlott módon keljünk, támadjunk fel azon elaléltágból, melybe az általa hirdetett elvekkel ellenkezők követése által merültünk.

S ezért a feltámadás ünnepének reggelét azon kecsesgató érzettel eltelve köszöntjük, hogy társadalmi életünk vezérei megértvén igaz- s helyes voltát a társadalom alapjának, attól eltérni nem fognak; — hanem minden rendelkezésükre álló móddal és eszközzel annak épségben tartását elősegíteni s támogatni szent kötelemüknek ismerendik.

S ezen érzetünknek kapcsában mondunk szíves »boldog Alleluját« t. olvasóinknak.

F. M.

Lengyelország eleste.

Történelmi tanulmány.

— Irta: Tormássy Gábor. —
(Folytatás.)

A cárnőnek nem sokára nyílt alkalma beváltani ígéretét, III Ágost ugyanis megunta a folytonos zavarokban úszó ország kormányzását, s 1763-ban lemondott. E lemondás nagyon kedvező alkalom volt a Cartorisky párt tervei valószínűsítésére s a hatalomnak magához ragadására. Azonnal követelt, küldött Katalin cárnőhöz s pártfogásáért esedezett mely megígértetvén, úgy kezdé magát viselni, mint Lengyelország souverainje. A nemzet képviselőinek megkérdése nélkül újításhoz fogott. Eltörölte a főhivatalokat, megtörni iparkodott az arisztokratia hatalmát, korlátozta az urakét jobbjáaik felett, megszorította a kiváltságokat, a testőrséget, a pénzverdet, a postát a király teljes és korlátlan rendelkezési körébe vonta, leginkább pedig a vető jog eltörlésére irányult munkája. Ez újítások azonban — eltekintve a nemzet rosszaló tiltakozásától — a porosz és orosz udvarok részéről ellenzésre találtak, mert e két hatalomnak érdekében állott állandóvá tenni a visszavonást a lengyel földről.

Azonban a királyválasztásnak kellett volna meg-ejtetnie. A királyválasztó nemesség két pártra szakadt, mindegyik saját jelöltel bírván. A kölcsönös kapacitáció nagy mérvet öltött, melyből sokan véres fűvel bontakoztak ki. A nemzet önmagát gyengítette, önmagát öldökölte s a pártviszály annyira megvakította, hogy nem is vette észre a külről fenyegető veszedelmet, pedig ott volt közel 10 ezer orosz katona sze-

ta a különböző szerepeket, hogy kezének teljes szabadsággal kelle rendelkeznie.

A szomszédok egy sarokba szorultak mind.

Mercadettel büszke, Violette apával siránkozó, Minarddal megható, Juliával ártatlan, Brivvel lenező. Mercadet asszonnyal pedig talpig becsületes. Ő maga képezé a morgó hitelezők seregét; ő volt a susogó inasok kara, egy szóval minden, és mindenki volt, szerző, színész, közönség, nevetve, kiáltva, távol hajtva magától a kéziratot, szavalva hiba nélkül, mert tudta a darabot könyv nélkül, végig.

Soha színész nem játszta így szerepét, husz szerepet egyszerre ily élethíven, ily ihlettel mint, Balzac.

A hallgatók egymásra néztek megijedve és megsemmisülve.

Hangja a metsző és maró hangból átment a sóhajba, a vad átokból lágy lárta lett.

Ezek a színészek, kik megszokták a mesterséges könyveket, most valóban sirtak.

A darab bizarr volt, tele eseményvel, tulhalmozott, merész, csak nem lehetetlen, de így szavalva mesterműnek látszott.

S mi történt?

A bírák mentségül hozván fel, hogy e darabot csak Balzac volna képes játszani — nem fogadták el.

E hibát tiz év mulva hozta helyre a Théâtre Francais — akkor, midőn Balzac nincs! és ép oly viharos sikere volt ott is, mint hajdan a Gymnaseban.

Mindez azt bizonyítja, hogy nemcsak nálunk tévednéha a dráma bírák választmány, hanem más országban is. A comité válasza: »hogy ezt nem képes így csak Balzac játszani« nem volt egyéb finom gunynál, vagy udvarias kitérésnél.

De a szerző sirba szállt, most már az igazságszolgáltatás könnyebb és nem árt az élőknek és nem használ a halottaknak.

Hiador,

mélyében Varsó előtt, s más 60 ezernek a határon. A nemzet képviselői egység helyett egyenetlenkedtek, bár ha egyhangulag választották volna is meg fejedelmüket, ez uttal egyhangu határozatukkal sem mehettek volna semmire, ha nem az orosz pártfogolatt választják vala. Az északi kolosz ekkor már nyujtani kezdő karjait a lengyel föld felé, hogy azt leteperje.

Az orosz részről ajánlott Poniatovszky Szaniszló, Katalin cárnő kegyence tehát királylyá választatott 1764-ik év szeptember 7-én. Azonban ez orosz báb, ki teljesen az orosz követ kényétől függött, ki még megkoronázata napján sem öltötte fel nemzete öltönyét s lengyel szokás szerint meg nem nyiratkozott, kinek uralkodása alatt a Czartorisky párt mindent megtehetett, elidegeníté magától a nemzetet.

A nemzet józauul gondolkodni tudó vezérférfiai belátni kezdék, hogy vészeli felhők pontosulnak öszsze a haza felett, melyből előtörhető villámok fejükre gyújtják otthonuknak általok megrongált fedelét. Véd-eszközökről kezdének gondoskodni a már-már kitérőben levő vihar ellen s ezekkel csak siettették a katasztrófát. A nemesek szövetségebe confederatiókba léptek, melyek célul tűzték ki maguknak megerősíteni a lengyel köztársaságot, esetleg Szaniszló detronisatiója alapján is. A dissidensek azonban felemelték fejüket s az oroszoknál kerestek segílyt a hazafias párt ellen. Katalin cárnő nagyon megörült a dissidensek megkeresésén, mert a vallási türelmetlenség ellen protektorul léphetett fel, mely cím nagyon hizelgett hiúságának, holott ama türelmetlenséget alattomban ő maga szította. De a köztársaságiak — mint a dissidensek ellenfelei nevezettek — hallani sem akartak a nekik adandó szabad vallásyakorlatról, sőt még a király jogait is megnyirbálták. Ennek következtében mind a király, mind a dissidensek együttesen könyörögtek orosz beavatkozásért. Oroszország tenyegetésre emelé kancsukáját s kimondotta, hogy az ellentálló hazafiakat Szibériába küldendi. S fenyegetésefem maradt üres szó, hanem csak hamar szomorúan váltotta be a lengyel hazafiakat tekintve. Mert midőn a legközelebbi gyűlésen az orosz követ Repnin felszólt, s magatartásában és hangjában nem az idegen követet, hanem a parancsolót adta s neki a krakói és kiewi püspökök és a korona marsallja ellentmondani merészelték, a gyűlés termét övező orosz zsoldosok egy intésre eltogták a dissidensek tapsai közt elhurcolták Szibéria jégmezeire. Erre az orosz diktált, a szólás szabadság eltűnt a nemzet igaz fiainak keblét pedig kegyetlen fájdalom marcangolta, némán kelle eltűnniök a keserű leckét s az orosz önkény szűlte bosszantásokat.

E természetellenes állapot azonban nem maradt hatott így, a szabadságát szerető lengyel nem sokáig tűrhette a lakatot ajkain s a békót szívén és lelkiismeretén. Fájdalma megedzette, elszántá tette őt. Mint a letiport szabadság apostolai jártak be az országot Krasinski kaminiéci püspök és Palovszki jogtudós, ez önzetlen fiai hazájuknak, felrzták a tevékenységükben megbénított hazafiakat a resignatio kétségbejítő álmából, és a küzdőterre lépésre hívták fel őket. Buzdításukra létrejött a bari confederatio 1768. febr. 21-én. Mi volt célja e confederationak jelvényéből tűnt ki, mely megsebzett sast ábrázolt a körülattal: aut vincere, aut mori — pro religione et libertate — vagy győzni, vagy halni a hitért és szabadságért. E confederatio kimondotta, hogy mihelyt Oroszország kivonja csapatait, a küzdőterre lép. Krasinski e közben a lengyelekkel rokonszenvező európai udvarokat járta be és szerencsétlen nemzete ügyét pártfogásukba ajánlotta. A confederatio ez alatt otthon a népet az oroszok és poroszok rutzándékáról igyekezett meggyőzni különösen azt hangsúlyozta, hogy az említett két hatalom a hitet ki akarja irtani. S a nép nem maradt érzéketlen vezérei szavai hiánt, lelkesülve követte őket s vele tartott a nemesség s kitért a szabadságháború. Ámde Oroszország kozákjai a kegyetlen Tottleben gróf vezérlete alatt vérbő fojták a legszentebb lelkesedést, 50 ezer ember koncultatott fel, mely szám csak hivatalosan van bemondva, tényleg két annyira ment a leöltek száma. A confederatio ily gyászos helyzetben előbb Teschenbe, utóbb — mert e hely sem volt biztos — Eperjesre, Magyarországba tevő át székét s innen szervezte az ellentállást.

Hogy a vérontásnak vége legyen, Szaniszló az orosz követ tanácsára országgyűlést hívott egybe. Az országgyűlés összeülvén, legelőször is kárhóztatta s hazafiatlannak bélyegezte azok eljárását, kik Katalin cárnőt kérték fel védnökükül egyúttal legkevésbéet választott, mely Katalinól megjelenvén követelje, hogy kárpótolja az országot az orosz csapatok okozta kárrokért. Katalin elfogadta a követtséget, de midőn megérté az országnak a kárpótlás iránti kívánságát, magánkívül lön dühében és szigoruan megparancsolta

Szaniszlónak, hogy a conföderationnak azonnal hadat üzenjen s annak hatalmát törje meg. Szaniszló ez utal nem engedelmességet a cárnőnek, de ezzel még sem sikerült a conföderatio barátságát sem megnyernie, sőt ez őt 1770-ben trónvesztettnek nyilvánította. A conföderatio intése a lengyelek küzdöttek tovább de bár igazi hősként harcoltak, eredményt nem vihettek ki, csatáikat egymás után vesztek el, Oginski meghátrált Suvarov előtt, Branicki elesett s a lengyelek minden ponton megveretvén, a legvégsőre határozzák el magukat, ugyanis el akarták lopni a királyt Szaniszlót. Bármily különösen hangzik is ez elhatározás, a lengyel szokások ily királylopást nem kárhoztattak, csak a király meggyilkolása ki legyen zárva. Meg is kísértették végrehajtani szándékukat, de az utolsó pillanatban elállottak attól, vagy mert tervük megghiúsított.

Azonban Európában elhíresztelték, hogy a lengyelek meggyilkolták királyukat. Erre az európai udvaroknál általános volt a megdöbbenés, különösen az orosz és porosz udvarok egy okkal többet mutathattak fel, melynél fogva Lengyelország teljesen leigázandó. (Folyt. köv.)

Ügyvédek és ügyvédjelöltekről.

(Harmadik közlemény.)

Összegezzük az eddig elmondottakat és vonjuk le belőle a tanulságot, mutassuk ki a jövőre nézve a kötelemeket. — Ama tény, melyél fogva a szabadkai ügyvédi irodák személyzetének 80%-a nem jogvégzett, hanem problematikus egyéniségek, mester emberek, kereskedők sőt nők is, kettős eredményre vezetett: 1) aláásták az ügyvédjelöltek tekintélyét 2) lehetlenné teszik az ügyvédjelöltek alkalmaztatását. Aláásták az ügyvédjelöltek tekintélyét, mert a köznépet hozzászókatják ahhoz a véleményhez, hogy mindenki, ki az ügyvédi irodában ül és ír, már nem lehet tisztességes ember, hanem bizonyára mindenhol elrudalt semmi. A köznépgyűlés már megvetni az ügyvédi szoba proletárjait és miután ügyvédjelölt és írnok közt különbséget nem ismer, írnoknak, nézi amaz is, s miután a szabadonc írnokok rossz híre tovább terjed a csekélyebb számu ügyvédjelölteknél, utóbiaknak is gonosz hírt költik. Lehetlenné teszik az ügyvédjelöltek alkalmaztatását. Nemesak hogy olcsón dolgoznak, de ingyen is. Alig jut egy pár fillér minden napra. Természetesen — amint már első közleményemben érintem — szükségletei nincsenek, szellemi tápanyag iránt, vonzalmat nem érez, társadalmi állása nincs és így ilyenmü követelések sem zaklatják, a nyomor szükségletét a szülői háznál ingyen elégíti ki, divatos ruhában kackiáskodni nem tartozik gyöngdégek közé, így hát 10-15 frt. kincs reá nézve és e mellett még édes semmittevéssel töltheti idejét. Hogyan vergődjék ilyenek ellenében zöld ágra az ügyvédjelölt?

Nem akarok az utóbbi mellett sokáig időzni, bárha bizonyára ez a fontosabb oldal, mert hiszen élünk és tanulunk kell, de vala mint egyáltalában többre becsüli a jellemes ember a becsületet a létfontartásnál, ugy mélyebben fájdalom én is pályatársaim tekintélyének aláastását az írnokok magaviselete folytán. Ennek pedig ügyvédeknek az okai, mert alkalmaztatás adnak mindenféle embernek. Pedig higgyék meg önk ügyvéd urak, kár önknek nem törödni az ügyvédjelöltek tekintélyével, mert a mi tekintélyünk az önk tekintélye is. Mi jelöltjei vagyunk annak a pályának melynek önk harcosai. Mikor bennük lenézik pályánkat, akkor egyszersmind már lenézik önköt is, mikor becsülik önköt mint ügyvédekéket akkor eme becsülés egy sugara reánk is vetődik. Actio et reactio. A hatás kölcsönös. Amilyen a jelölt — jelölt korában, olyan lesz ügyvéd korában, oly mértékben emelendi egykoron a kar tekintélyét, amilyen a főnök olyan a segédje. Mondd meg kivel társalkodol és megmondod, ki vagy; mond meg, kit ültetsz asztalodhoz és megmondod mi vagy. Ha pedig önk elárasszák szobáikat hulladékkal, hogy emelkedjék felszínre a csekély választottak tekintélye, hogy becsültsék az iroda, melyben az van? Igen, önk, a zugírászat pártfogói.*) Mikor a dilletáns firkaszt csekély napszámért megfogadják, egy kis remunerációt megengednek neki vagyis magyarul mondvá, megengedik, hogy ezek az urak saját contójukra peres ügyeket fogadjanak fel, saját contójukra keressenek klient, alkudjanak vele és saját személyükben tárgyalják le.

* A ki nem az, ne vegye magára. Tudunk neveket, melyekre ez nem szól, de produkálhatunk neveket melyekre igen. Az egész ügyvédi kart azonban nem szándékom megátnadni. Sz.

De miután a törvény tiltja a zugírászatot, mindkét fél ugy segít a dolgon, hogy az ügyvéd ellenjegyzí segédje ügyeit quasi mint sajátját. Az illetőleges főnökök tehát azok, kik kijátszák a törvény intézkedéseit a zugírászat ellen. De midőn ezt megengedik oly célból, hogy a segéd nekik olcsóbbá kerüljön, sokkal többet ártnak az ügynek és a kar tekintélyének, mint amennyit használnak adoptatusuknak és amennyiben takarékoskodnak erszényükkel. Mert ezáltal ajtót tárnak a pervásárnak, a kliens fogdosásnak, az összevesztésnek, a legnagyobb erkölestelenségnek. Ezek az éhezök nyalják, aztán csalják s végre felfalják a szegény embert, kit kifosztanak raffinirt lopás és rablás útján. És aztán? — A koldus, kitől még koldusbotját is elcsalják, ahelyett hogy átkozná megrottóit, összetéveszti a pártfogókat pártfogóikkal, s átkozza ezeket.

Igen, ez rontja meg az ügyvédek és első sorban az ügyvédjelöltek tekintélyét. És még az ügyvédek paaszkodnak afölött, hogy veszendőbe megy minden nimbusz. A laméntáció országszerte feljajdul! Pedig ugyan oly joggal paaszkodhatunk mi ügyvédjelöltek is, mint öök. Mennyire helyzetünkhöz illök ama szavak, melyek a „Magyar Jogász“ f. é. 43-ik számának vezércikkében az ügyvédek érdekében mondatnak: „mindenki kontárkodhatik hivatásunk terén, ki csak írni tud. Kenyerünket mindenki bitorolja. A bizalmat, mely nélkül állásunk semmit sem ér, megrendíteni szintén sikerült.“ Bizony mindezt elpaaszkozhatjuk mi is; még jobban ránk illik, mint az ügyvédekre. Bitorolják kenyerünket, elfoglalják helyünket és amellet halásznak a zavarosban és még silentiuntól sem kell felniök, mert nincs mit elsilentiálni tőlük, oklevelük nincs, el sem vehetö tehát tőlük. Persze, megeshetik rajtuk, hogy mégis rosszul üt ki egy-ik másik genie-streich, a helybeli törvényszék ép nemsokára lesz ama helyzetben, hogy egy pár pseudó-bironak kiossa méltó jutalmát, de ilyenkor is azt kérdi a nép: ki tette? — Ügyvédség. — Rajtuk ragad a szenny.

Nagy tehát a materiális kár, melyet nekünk ez urak okoznak, de még nagyobb az intellektuális hátrány.

„Bizony büzlök valami Dánországbán.“

Ha tehát az ügyvédi kar arról paaszkodik, hogy nincs tekintélye, ha a világ korrupcióval vádolja — kezdje a kar a regeneráció művét önmagán önmaga. Ha fényt akarunk magunk körül, szerezzünk eléb tisztaságot. Ez az első fok. Tisztítani kell az irodákat a söpredéktől. S ha megszaz a tisztaság, megjön majd a fény is. Ha az összeesödített segédek nem kopasztják többé a népet, nem költik majd többé az ügyvédek korrupciójának híret.

Segíteni kell az ügyvédjelölteknél és jogászokon; állást, foglalkozást kell nekik adni. Ne neveljünk embereket, kik theoretikus képzettségüknek megfelelő praktikus alkalmazási kört nem nyerhetnek.

Ne teremtsünk szellemi proletáriátust.

A törvényhozásnak és kormánynak dolga ez ügyön segíteni. Hogy és miként? Az ő dolga, e fölött gondolkodni. Ehhez különben is lesz alkalma, majd ha az új ügyvédi rendtartást elkészíti. Ezzel pedig soká nem késztetik, mert a 74-es különben is halva született bamba, luta gyermek volt. De addig is tügg a jelen viszonyok javulása az ügyvédek jóakarattól és komoly gondolkozásától és függ különösen az ügyvédi kamaráktól és a bíróságoktól.

Az ügyvédi kamarák kötelesek volnának bekérni minden ügyvédtől, segédjei névsorát, felvilágosítást kellené kérniök mindegyik kvalifikációjá iránt és aztán komolyan felkérniök az egyeseket, hogy ezeket és ezeket a kar tekintélye szempontjából azonnal becsásásák el, illetöleg más által helyettesítsék.

A bíróságnak pedig határozatilag ki ki kellene mondania, hogy ügyvéden és ügyvédjelölteknél kívül elötte senki sem tárgyalhat, mert a bírói terem nem kovácsmühely, hová az illetö ügyvéd még a kovács legényt is felküldheti.

Ezzel bevégezem cikkorozatomat. Legközelebbi teendőmnek fogom tartani egy tanácskozmány összehívását, melyen a szabadkai kamara területén munkálködö ügyvédjelöltek és joghalgatók megjelenének oly célból, miszerint a szabadkai ügyvédi kamarához egy cikkeim irányával egyező kérvény nyújtassék be tömeges aláírással.

Tán az eredmény nem fog elmaradni. Én hiszem és remélem.

Dr. Sziklai Soma.

Adakozások a szt. György külvárosi templom felépítéséhez.

Szabadka 1880. év. márc. 25-én

T. Szerkesztö ur!

Elmaradhatlan, és igen kedves kötelességemnek

ismerem teljes alázattal szívböl megköszönni, és egyuttal a nyilvánosság terén is számot adni folytatólag azon könyöradományokról melyeket a jó lelkek Isten iránti szeretetből, a nép valóságos érdekében, az építendö szt. György városi templom számára adtak. Nyerjenek Istenöl adományaikért jutalmat, alulirttól pedig a bizottság nevében köszönetet. Valóban e legszegényebb város rész lakói magukra hagyatva a legnagyobb erőmegfeszítéssel sem bírnának létre hozni, és Isten dicsőségéhez méltó városunk állásához illö templomot építeni, ha mint az alább közlendö névjegyzék mutatja — mások is e sz. cél eléréséhez segítségül nem jönének. Erköcsi kötelessége ez minden kath. polgárnak — ha már a városi hatóság mint patronus annyi éveken át az oly annyira égetö szükség, a nép legnagyobb lelki kárára — oly sokára akarja teljesíteni.

S azért ha a „Hiador“ e lapok hasábjain (mart 4.) mondja: „hogy ne csak felekezeti iskolákra és templomokra hagyjunk nagy összegeket, hanem erre is t. i. a szini alapra, hisz ez is iskola, ez is templom.“ Bátor vagyok a nagy érdemü közönséget ujból felhívni, és a tek. városi tanács 1878. decemberi határozata kapcsán szeretet teljesen megkeresni, miszerint ha a „Hiador“ szerint a színház és templom, én ugy tartom hogy ott bol az Isten igéje hirdettetik a nép tanittatik, hol alázat engedelmesség Isten, Király és haza iránti hűségre folytonosan figyelmeztetik — hogy oda mondom — t. i. a valóságos templomokra első sorban járuljon a városi közönség könyöradományaival — és azután ha e nem irigylendö helyzetünkhöz lesz segítve — ha ezen elodázhatlan kötelességünknek eleget tettünk — nem bánom ha a „Hiador“ iskoláira és templomaira is adna.

Végül ide jegyzem hogy e lapok hasábjain 1367 frt. 90 krról — mint bevételről, már számoltam, azóta adakoztak névszerint a következők:

Milodánovits Jakab 15.— Rozsa András 10.— Sárocevis Mária 60.— Petyánits Domonika 50.— Bosnyák Máté 7.— Vojnich Tunich Mihály 5.— Csovcics Mártha 5.— Urban István 1.— Bódič Jakab 1.— Milankovich Bódog 1.— Czvanov Lajos 10.— Vojnich Tunits Félix 6.— Tikvicky Klára 5.— Vukman Fábrián 4.— Vukman István 1.— Vukman Krisztina 1.— Zélich Márton 10.— Zélich Mária 5.— Vukman Tamás 1.— Tumbász Mihály 5.— Kolich Verona 1.— Vukovics Simon 5.— Rafai István —.50 Breár Mihály 20.— Tumbász Mária 1.— Roganov Antal 4.— Ivich Dániel 2.— Vukman Margit 1.— Kolich Ilona —.60 Vukman János 5.— Tumbász Erzs. 1.— Tonkovich István 1.— Czvién Félix 1.— Vojnich Zélich Lázár 5.— Vojnich Zélich Félix 5.— Körösi Regina —.30 Szudárovics Anna 5.— Bauchler Henrik 20.— 1000 db. tég. Vojnich hajdu Róza 10.— Návai Antal 3000 db. tég. Kovacev Márton 15.— Kecskés János 1.— Arancsich Márk 5.— Vojnich Zélich Mihály 2.— Vojnich Zélich Cicek 5.— Vojnich Rogich Anna 1.— Neorsich Máté —.50 Tumbász Róza —.50 Vukov Felix 2.— Imrich Róza 3.— Vojnits hajdu Alaj. 2.— Vojnich Tunich Borb. 2.— Szatmár Ferenc 2.— Csizsár Katalin —.50 Szárich Fülöp 2.— Bolibruch József —.30 Sztrilich István 2.— Orsich Ferenc 1.— Oravec Mátyas —.50 Kokich Márton —.50 Beszédes István 2000 db. tégl. Lulich Máté 5.— Gábor Boris —.60 Szudárovics Félix 30.— Vukman Simon 5.— Báich Juliana 5.— Petkovich Anna —.60 Poknich Lukács 1.— Bartek Katalin 2.— Vojnics puresár György 1.20. Puzich Ágó 3.— Szárich Klára 1.— Návai Katalin 2.— Baranyer János 1.— Tikvicky Ambrus 10.— Szárich Antal 1.— Halbrohr Mór 1000 db. tégl. Szabadkai takarékpénztár 200.— Zélich Anna 2.— Honkó Dániel 5.— Loncsárevits Margit 1.10 Kuntich Anasztázia 10.— Polyákovics Teréz 1.— Vojnich Zélich Ágnes 1.— Tyárich Márk —.50 Kovácev Pál 10.— 2000 db. tégl. Palovesits Mátyas 2.— Szárich Ferenc 1.— Szelezák Jakab 1.— Kary Katalin —.50 Pertich Mártha 5.33. Konkoly János 1.— Jenei Róza —.50 Kuluncsics Katalin 5.— Vojnits h. Lukács 1.— Csovcics Simon 10.— Czinderich Pál 1.— Czinderich Anna —.50 Loncsárevics Marci —.30 Szárich Albert 1.— Sztrilich Kata 1.— Szines Petronilla 1.— Szárich Ferenc 1.— Kopunovich Ferenc 1.— Csovcics Katalin 3.— Csovcics Antal 1.— Csovcics János 2.— Csovcics Mihály 1.— Csovcics Gergely 1.— Bleszich Jós. 2.— Gyukich Ant. 1.— Loncsárovics Káz. 1.— Golubovich István 6.— Gavenda Mari 1.— Bogesich János 1.— Döme Mihály 1.— Tyárich Róza 2.— Rozsa József 1.— Vukman Róza —.50 Mendrei Mihály 1.— Halbrohr János 2700 drb. tégl.

A mostani bevétel tehát tesz: 698 frt 33 kr.

Az előbbeni: 1367 frt 90 kr.

Összesen: 2066 frt 23 kr.

Mely összeg a takarékpénztárban van elhelyezve.

Probojesovics Fülöp,
plébános.

Aranymondások.

— Összegejtő: **Türr A. Viktor.** —

Arra, hogy valaki jó hírnevet nyerjen, nem szükség sokaktól dicsértetni, elég ha egy derék ember itél jót felőle. —

Az erényt a rágalmozók csak úgy homályosítják, mint a kőd a napot. (Seneca.)

A világ csak a vezérek homlokát fűzi babérral körül, — Isten menyeyi koronát ad minden küzdőjének. (B. Eötvös.)

Angyalt, ördögöt megismerni könnyű; embert, férfit, nőt nehéz, — ifju leányt lehetetlen. (Jókai M.)

Három dolog igen nehéz: A megbántást elfeledni, — titkot tartani, — és az időt hasznosan tölteni.

A gazdaság jótett nélkül, a szó, cselekedet nélkül, és az élet egészség nélkül, nem ér semmit. (Confucius.)

A szegénység azon egyetlen teher az ég alatt, mely annál nehezebb, mentől többen hordozzák. (Jean Paul.)

A házasság olyan, mint az ostromlott vár. Azok, kik kívül vannak szeretnének bemenni; azok pedig kik belül vannak, kijutni igyekeznek. (Olasz példb.)

A házasság olyan mint a halál, Felkészülve keveseket talál.

A nőnek legszebb ékszeze a mosolygó arc, s még az a jó is van benne, hogy nem kerül semmibe. (Példb.)

Kicsiny tag az emberben a nyelv, de sok és igen nagy gonoszságokat tud szerezni, mind az Isten, s mind pedig telebarátunk ellen. Gyenge tag a nyelv; mind az által alig tarthatja meg az ember. Ő magában alávaló kicsiny dolog; de cselekedetekben nagy és erős! (Káldy György.)

A nyelv, már sokszor levágta az ember fejét. (Példb.)

Ha az ifjuság tudná, mire van szüksége az öreg ségnek: bizonyosan jobban gazdálkodnék az élvezettel. (Frankenburg.)

Legtöbbször azon embernek nincs igaza, ki nem szenvedheti, ha igazat (vagy igazságot) nem adnak neki.

Az udvariasságnak egyetlen olyan külső jele nincs, melynek valami belső erkölcsi alapja ne volna. A legjobb nevelés tehát az, mely a jelet és alapot egyszerre adja meg.

A ki gyakran remélt, megtanul — félni!

Ne csüggedj!... Lásd a tarolt galyak Bugó fuvalmokon válunkra hajlanak; Halld! Mormól a haraszt, sug lágyan a levél, Boldogtalan csak az, ki nem hisz, nem remél! (Shakespeare.)

A szenvedés pohara gyakorta semmi más Mint istenek malasztja szent égi áldomás! Mit isten csak kiválókép nyújt választottainak, Százszorta boldogok, kik belőle ittanak! (Garay János.)

Kincsed s javad akár mily nagy, Szép bár tested termete; Azt, a mit bírsz, nem te vagy Csak a mit tész: az vagy te! (Gr. Teleky F.)

Silány teremtmény — büszke ember! Mi vagy, hogy gögre visz a gyenge ész, S parancsa rád nyugott, igát ver? Hitvány fény vagy — légy megértni kész Jövőd: téregből égi lepke lenni S majd a Bíró ítéletére lengni.... (Dante.)

Mi az ember?! Az egyiptomiak az embert beszélő állatnak nevezték; Mozes: isten képmásának mondá, — Aeschylus: egy napos teremtménynek, a föld fiának, — Sophocles: képnek, — Pontius: Minden jó urának, — Socrates: kis istennek, — Pindár: az árnyék álmának, — Homer és Ossian: hullatag falevélnék, — Philemon: a nyomor tényezőjének, — Herodot: magának a nyomornak, — Cicero: eszes állatnak, — Plato: isten összműködő eszközeinek, — Paracelsus: az összes állatok typosának, — Schleiermacher: a föld szellemének, — J. Paul: félistenek, — Goethe: a világ kis istenének, — Seume: ellentmondásnak, a nagy gyűrűben: Shakespeare, — az álom árnyának. —

Inkább higj az ebnek S megdühöd medvének Mint fecsegő embernek: Mert e fene vadak Természetből marnak S ártalmadra sietnek: De hamisak szive

Nem ott jár, hol nyelve: Orozva emésztenek.

(Beniczky Péter.)

Mint a dinnye, szint olyanok Mostan' időn a barátok; Ötvenet kell bennök szelnünk, Miglen vagy egy jót is lelünk! (Faludy Ferenc.)

Helyi és vidéki hírek.

— **Husvétli ünnep** csendes öröme szállja meg a hívők kebeleit, ünnepi béke ereszkedik a nagy világ zaja fölé. Szünetel a mindennapi élet, elnémul a hétköznapi harcmaraj. Örömadó nyugalom tér meg a családi tűzhely köré, csend honol a közélet zajos küzdterén, a világesemények hajtókereke sem zakatol. Béke van mindenütt és üdvösség. Ünnepi hangulat uralkodik az emberek között, hallgat a csüggesztő gond és fájdalom, vigasztaló önbizalom válik a keserű érzet. Templomba sereglük az ünneplő nép, örömteli szívvel áldani Istenét és ujjongva lelkesen, váró-bizó érülettel hangzik fel a hívők ajkairól: feltámadunk. — Boldog ünnepeket kívánunk!

— **A budapest-szabadka-zimonyi** vasut kiépítése rövid idő mulva meg fog kezdődni a pálya jövedelmezőségére nézve mint a „Hon“ írja a legjobb kilátások vannak. Miután e vasut a Dunától és osztrák állami pályától egyenlő távolságban fog vezetni, egyik forgalmi vonalnak sem leendő voltaképpen versenytársa. De van e vasutnak még más tekintetben is nagy fontossága, melyet nem igen méltányoltak. Kisköröstől ugyanis elágazása lesz Kalocsára s az könnyen kapcsolatba lesz hozható a dunántúli magyar államvasuti hálózattal, mely esetben a magyar államnak Budapestről Fiuméba is teljes vasuti hálózata leendő s az osztrák déli vasut kénytelen lesz, már csak a verseny érdekében is Fiume számára a lehető legkedvezményezettebb tételeket engedélyeztetni. A hivatalos lap hiteles forrásból értesül, hogy a kormány a budapest-szabadka-zimonyi vasut irányát megállapítván, e vonal kiépítését elhátározta; s hozzá teszi, hogy e vállat biztosítása iránt az előkészítő tárgyalások a közlekedésügyi miniszterium kebelében most lévén folyamatban, rövid idő mulva erre vonatkozólag tájékozható tudósításnak nézhetünk elébe.

— **A nagyheti ajtatosságok.** A katolikus egyház „nagy-héttel“ lamentió és folytonos ajtatosságok között ünneplés és szenteli a világ megváltójának halála emlékezetét. Illik, hogy minden keresztény a gyász-ünneplés e szomorú napjain csatlakozzék szívvel és lélekkel az anyaszentegyház szent és magasztos buzgokodásához. A nagyheti ajtatosságok alkalmával az összes templomok tömve voltak. Nagypénteken d. u. a szt. Terezia főtemplomban Haynd remek zenéjű művét „Krisztus Urunk hét szavát“ (I. Atyám! bocsáss meg nekik, nem tudják mit cselekesznek. II. Valóban mondom neked: ma velem lész a paradicsomban. III. Asszony! im a te Fiaid! és te lásd a te Anyádat! IV. Istenem! Istenem! mért hagytál el engem? V. Szomjuhozom! VI. Beteljesült! VII. Atyám! a te kezeidbe ajánlom lelkemet!) adta elő városi (templomi) zenekarunk; az ének részeket szépen és magasztosan énekeltek a közreműködők. A szép verőfényes tavaszi időjárás nagyban elősegíté, hogy az idén látogatottabbak voltak a templomok mint egyébkor.

— **Dregón Péter,** kinek hírtelen elhalálzásáról lapunk mult számában emlékeztünk meg, erdélyi származású és a szabadságharcban mint őrnagy tünette ki magát. A forradalom lezajlása után bujdosnia kellett és ekkor került Bajára, hol Milassin Zsigmond ügyvéd házában nyert menedéket. A hatvanas években megyei esküdt volt, míg végre két évvel ezelőtt bács-almási szolgabírónak választott. Végrendeletet is hagyott hátra, melyben csekély — tán ezer foritra rugó — vagyont Milassin Zsigmond barátjának hagyományozta, ki vele — a végrendelet állítása szerint — ez életben annyi jót tett.

— **A káromkodás ellen.** A káromkodás rut szokása a zágrábi tanuló ifjuság közt annyira elharc pözött, hogy a horvát kormány indítatva érezte magát a következő körendelet kibocsátására: „Tapasztaltott, hogy egy idő óta nem csupán a felnőttek, de az iskolás gyermekek is oly szitkokkal élnek, melyekben istent, a szenteket és keresztet káromolják. Kötelessége nemcsak az egyesnek, de a hatóságnak is, különösen pedig azon hatóságnak, mely az ifjuság nevelésére felügyelni tartozik, minden eszközzel oda hatni, hogy e rossz szokás, mely minden józan emberben utálatot gerjeszt, s a nemzetnek szűgyenére válik, mielőbb kiirtassék. Ennélfogva felhivatnak a községi előjárók

és iskolamesterek, hogy e szokásra kiváló gondot fordítsanak, az ifjuságot annak illetlenségére figyelmeztessék s a kihágókat a legpéldásabban büntessék meg.

— **A rendőrség** figyelmét felhívjuk a gyepmester botrányos eljárására. Az emésztő gödrök tartalmi közvetlenül a kalvária mellett lévő sorompónál rakatnak le, ugyannyira, hogy nagypénteken az ájtatos népek közül sokan nem voltak képesek imájukat — a büzhödt levegő miatt — bevégezhetni. Ez ügyben a rendőrség részéről a legszigorubb eljárást kérjük.

— **A belső utlevek** kényszer használatára az osztrák tartományokban az összes osztrák miniszteriumok együttes intézkedése folytán meg lett szüntetve. Azokra nézve, kik Auszriában utaztukban az utlevek miatt untalan zaklatásnak voltak kitéve, bizonyára érdekes hír.

— **Káposztalé tudóvesz ellen,** mint legégségesebb tisztító táplálék, különösen a tavaszi járványos idő alatt, midőn a levegő telve van miásmakkal, — fellelte ajánlatos, mellyel közelebb a tudóbetegségeket feltűnő sikerrel gyógyítják akként, hogy egy poháryi káposztalébe vegyitünk egy kanál csukamájolajat s azt összekeverve élvezzük. Az eredményt kitűnőnek állítják.

— **A hóhér kötele.** Mladecki merénylőnek Sz. Péterváron történt kivégzése alkalmából Frolov hóhért egy csoport, „jó házból“ származó fiatal ember vette körül, s mindegyikük 3—5 rubeljével vett tőle egy darabkát azon köteletől, mellyel Mladeckit főkötötte. A hóhér azon óhajjal osztogatta szét a kívánt talizmánokat, vajha a nihilisták minél gyakrabban alkalmat nyújtanának, hogy ily módon vagyonra tehessen szert. A fiatal emberek az ereklyét szívükön hordják, mert az hitők szerint szerencsét hoz a játékban és — szerelemben.

— **Geröfy Andor** színigazgató — mint értesülünk — a szabadkai színházról lemondott. A színügyi bizottság Csóka pécsi színigazgatót fogja meghívni; azon esetre pedig, ha Csóka már szerződésileg le volna kötve, — a színházra újabb pályázatot fog hirdetni.

Számrejtvény.

4. 1. 20. Földben van a lakkelye Malomban a teteme.
  15. 8. 7. 5. 12. Van e jogász ő nélkülé-Tanuló ki nem tisztelné.
  17. 16. 6. 2. 19. Ha vendégül belátogat A gazdaság tőle apad.
  23. 3. 10. 19. 15. 21. 20. Sik hely, pusztá minden üres. Nincsen fája nem is füves.
  25. 14. 26. 29. 28. Honához ki híven lobog Ez alatt hű szíve dobog.
  13. 19. 18. 21. Ha tiszteled üdv vár reád, Ő gondol csak híven reád.
  9. 11. 12. 22. 15. Kép e nélkül dísztelen Tükör egész fesztelen.
  24. 28. 28. 27. 18. Ha érted úgy tisztelnék, Mint barátot szeretnek.
  - 1—29. Gazok, kik már meglakoltak, Példa rá e példamondat.
- Megfejtési határidő április. 8

SZTOCZEK KÁROLY

felelős szerkesztő.

H I R D E T É S.

Ház eladás.

Néhai Kosztolányi Mihály és előbb Zomboresevic Julianna, most Vischer Ignác közös tulajdonú lakháza, mely IV-ik körben, a zombori főuton 255. házi szám alatt fekszik, s 3 szobát, 1 élés kamarát, 2 konyhát, s 2 istállót foglal magában, 484 □ öl nagy udvar telekkel együtt, 1720 frt becslési mint kikiáltási ár mellett nyilvános árverés útján f. é. ápril 5-én reggeli 10 órakor a kebelbeli kir. törvényszék telekkönyvi hivatalában eladatni fog.

Az árverési s kedvező fizetési feltételekről bővebben alólirt ügyvédi irodájában értesülhetni naponként reggeli 9—11 óra között.

Kelt Szabadkán mártius 9-én 1880.

Zomboresevic Ferenc s. k.

ügyvéd, mint végrendeleti fogantatosító.

Szabadkán, Bittermann József könyvnyomdájából.